

Briselē, 2026. gada 20. februārī
(OR. en)

6184/26

SOC 70
EMPL 28
EDUC 43
JEUN 25
ECOFIN 177

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Nodarbinātības komitejas pārskats par Garantijas jauniešiem īstenošanu: galvenie vēstījumi – <i>apstiprināšana</i>

Turpmāk dokumentā ir izklāstīti Nodarbinātības komitejas (*EMCO*) iesniegtie galvenie vēstījumi saistībā ar tās veikto pārskatu par Garantijas jauniešiem īstenošanu, gatavojoties šo vēstījumu apstiprināšanai Padomes (*EPSCO*) 2026. gada 9. marta sanāsmē.

Konkrētām valstīm adresētie Nodarbinātības komitejas pārskata par Garantijas jauniešiem īstenošanu secinājumi ir iekļauti dokumentā 6184/26 ADD 1.

EMCO pārskats par to, kā tiek īstenots 2020. gada Padomes ieteikums “Tilts uz nodarbinātību – Garantijas jauniešiem pastiprināšana”

Galvenie vēstījumi Padomei

1. Ievads

Nodarbinātības komitejai (EMCO) ir dots uzdevums uzraudzīt progresu attiecībā uz Padomes ieteikuma “Tilts uz nodarbinātību – Garantijas jauniešiem pastiprināšana” īstenošanu.¹ Komiteja 2021. gadā galveno uzmanību pievērša Covid-19 krīzes nesamērīgajai ietekmei uz jauniešiem, aplūkojot visās dalībvalstīs veiktos pasākumus virzībā uz sistemātiskāku un saskaņotāku pieeju jauniešu bezdarba un neaktivitātes problēmas risināšanai, neraugoties uz pandēmiju. 2023. gadā Komiteja norādīja uz aktivizācijas programmu efektivitātes pieaugumu, proti, salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem uzlabojās savlaicīgas un pozitīvas Garantijas jauniešiem shēmu pārtraukšanas īpatsvars.

2025. gadā daudzpusējā pārskatīšanā galvenā uzmanība tika pievērsta tādu strukturālu un institucionālu problēmu apzināšanai, kuras kavē ilgtspējīgu integrāciju darba tirgū jauniešiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (NEET). Pārskatīšana parādīja, ka, risinot gan bezdarbnieku, gan neaktīvo NEET problēmas, vairākas dalībvalstis joprojām galvenokārt koncentrējas uz tradicionālo aktivizāciju un darba tirgus atbalstu, ko sniedz galvenokārt valstu nodarbinātības dienesti (VND). Lai gan ir atzīts, ka pamatots un svarīgs izskaidrojums NEET neaktivitātei ir tādi aspekti kā aprūpes pienākumi, mājokļu pieejamība, cenas ziņā, piekļuves trūkums, cenas ziņā pieejamam transportam, slimības un invaliditāte, tiek veikts mazāk pasākumu, lai tos risinātu.

¹ 2016., 2018. un 2019. gadā EPSCO padome apstiprināja galveno vēstījumu kopumu, ko EMCO bija sagatavojusi, balstoties uz tās veikto uzraudzību attiecībā uz 2013. gada Padomes ieteikumu par Garantijas jauniešiem izveidi. Tajos bija uzsvērts, ka liela nozīme ir profilaksei, agrīnas iejaukšanās pasākumiem, spēcīgām partnerībām dalībvalstīs, kā arī valstu nodarbinātības dienestu izšķirīgajai lomai. Kopš 2021. gada EMCO turpina uzraudzību par to, kā tiek īstenots 2020. gada Padomes ieteikums “Tilts uz nodarbinātību – Garantijas jauniešiem pastiprināšana”.

2. Panāktais progress

Visas dalībvalstis ir panākušas progresu pastiprinātās Garantijas jauniešiem īstenošanā, jo īpaši tās, kurās joprojām pastāv lielas nepilnības, taču progress dažādās valstīs un reģionos ir atšķirīgs, un to ietekmē arī plašākas makroekonomiskās norises.

Demogrāfisko tendenču ietekme ir redzama: tā kā jauniešu kohortas samazinās, samazinās arī *NEET* skaits. Tajā pašā laikā pieaugošais neaktīvo *NEET* īpatsvars (salīdzinājumā ar nenodarbinātajiem *NEET*) potenciālo atbalsta saņēmēju vidū un joprojām zema Garantijas jauniešiem shēmu aptvēruma dažos gadījumos liecina par ievērojamu neizmantotu aktivizēšanas potenciālu. *NEET*, kuriem ir vislabākie rādītāji, panāk pozitīvu izklūšanu no valstu shēmu izmantošanas, taču daudzi neaktīvie jaunieši šajās programmās vēl neiesaistās, un tas liecina, ka šīs shēmas, iespējams, ir jāpārveido.

Lai reaģētu uz šīm tendencēm, dalībvalstis pārskatīšanas laikā ziņoja par daudzām reformām, kas atspoguļo pašreizējos centienus un pastāvīgo apņemšanos pilnībā īstenot Garantiju jauniešiem. Tās jo īpaši ietvēra darbības, kuru mērķis bija stiprināt VND, profesionālo izglītību un apmācību (PIA) un prasmju pielāgošanu, kā arī likvidēt atlikušos šķēršļus nodarbinātībai. Neraugoties uz plašo apņemšanos, pārskats atklāja nepilnības stratēģiskajā plānošanā, jo īpaši skaidri noteiktu mērķu un mērķrādītāju, kā arī sistemātisku ietekmes novērtējumu izmantošanu ierobežotā veidā gan projektu, gan programmu līmenī. Tāpēc, lai efektīvi atbalstītu visas *NEET* mērķa grupas, ir svarīgi novērst visaptverošas stratēģiskās izstrādes un ietekmes novērtējumu trūkumu valsts līmenī.

Starp dalībvalstīm joprojām pastāv būtiskas atšķirības aptvēruma rādītājos, un visas valstis strādā pie tā, lai uzlabotu iesaisti un informētību. Pastāvīga problēma joprojām ir neaktīvu *NEET* iesaistīšana, jo īpaši to, kas nav reģistrēti nevienā sistēmā. Pašreizējā pāreja no bezdarba uz neaktivitāti šajā mērķa grupā ir padarījusi šos jauniešus arvien grūtāk sasniedzamus, jo īpaši attālos vai lauku apvidos. Dažās dalībvalstīs joprojām pastāv ievērojamas atšķirības starp dzimumiem, un īpaša uzmanība joprojām ir jāpievērš tādām grupām kā romu jaunieši, migranti, jaunietes, jaunieši lauku apvidos, personas ar invaliditāti un jaunieši ar veselības problēmām, jo īpaši saistībā ar garīgo veselību. Kopumā pārskatos ir uzsvērtā problēma, kas saistīta ar informēšanas pasākumu apvienošanu ar integrētu pakalpojumu sniegšanu: vietējā līmenī integrētas pieejas var sniegt pielāgotus pakalpojumus un veicināt sadarbību starp iestādēm, ieinteresētajām personām un pakalpojumu sniedzējiem, taču, lai nodrošinātu visu reģionu aptvērumu un pakalpojumu sniegšanas konsekveni, ir vajadzīga centralizēta koordinācija.

Lielākajā daļā dalībvalstu ir uzlabojusies *NEET* un pieejamo pakalpojumu kartēšana, un daudzas valstis ziņo par labiem avotiem un instrumentiem. Tomēr izaicinājums ir pievērsties datu aizsardzības noteikumiem, lai panāktu efektīvu sadarbību un apmainītos ar personas datiem starp iestādēm vai dienestiem, un tas izceļ sarežģīto kompromisu starp informēšanu un privātumu. Delegāti uzsvēra, cik svarīgas ir starpnozaru pieejas un vietējā līmenī integrēta pakalpojumu sniegšana, panākot pielāgotu, kvalitatīvu vietējo pakalpojumu līdzsvaru ar centralizētu koordināciju nolūkā nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi visos reģionos. Vietējās partnerības var veicināt inovatīvus risinājumus, iesaistot daudzus sabiedrisko procesu aktorus, taču vienlaikus tās rada arī koordinācijas problēmas.

3. Atlikušās problēmas

Institucionālās problēmas, kas kavē efektīvu Garantijas jauniešiem shēmu īstenošanu, ir kopīgas lielākajā daļā dalībvalstu. Tās ietver prasmju neatbilstību, tostarp nepietiekamu izglītības un mācību saskaņotību ar darba tirgus prasībām; veselības, jo īpaši psihoemocionālās veselības problēmas, kas rada būtiskus šķēršļus daudziem *NEET*; ierobežotu infrastruktūras atbalstu, piemēram, bērnu aprūpes pakalpojumu un sabiedriskā transporta pieejamību; kā arī pastāvīgas sociālekonomiskās problēmas, tostarp mājokļu pieejamību cenas ziņā.

Papildus šiem institucionālajiem šķēršļiem jaunieši joprojām saskaras ar strukturāliem un personiskiem ierobežojumiem, kas ietekmē viņu piekļuvi Garantijas jauniešiem shēmām. Tie ietver zemu kvalifikācijas līmeni, kam nepieciešama pārkvalifikācija vai prasmju pilnveide; darba tirgus, kas joprojām nespēj attaisnot labāk kvalificētu jauniešu cerības; negatīvu vairuma darba devēju attieksmi pret jauniešiem; kā arī nelabvēlīgāku sociālekonomisko situāciju, kādā atrodas, piemēram, jaunās mātes, romi, migranti vai jaunieši ar invaliditāti.

Lai novērstu šos šķēršļus, dalībvalstis ir īstenojušas daudzus preventīvus pasākumus, tostarp ciešāku sadarbību ar skolām, labāku informācijas sniegšanu un mērķorientētāku iesaisti. Šajā kontekstā Garantija jauniešiem joprojām ir būtisks politikas instruments, lai jauniešiem nodrošinātu būtiskas prasmes, tostarp kā pamatprasmes, tā arī sociālās prasmes. Dažas dalībvalstis lielā mērā paļaujas uz ES finansējumu, tostarp Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+), tāpēc efektīvu pakalpojumu integrēšana valstu budžetos ir būtiska ilgtermiņa ilgtspējas nodrošināšanai.

4. Secinājumi

Kopumā pārskatā uzsvērts, ka, neraugoties uz plašo apņemšanos, ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai stiprinātu koordināciju starp Garantijas jauniešiem ekosistēmas aktoriem.

Tas ietver datu apmaiņas uzlabošanu, pakalpojumu integrēšanu dažādās nozarēs, pastāvošo strukturālo un personīgo šķēršļu novēršanu un ilgtermiņa finansiālās ilgtspējas nodrošināšanu.

Pārskatīšanas laikā apzinātā daudzsološā prakse, ko varētu izvērst visās dalībvalstīs, ietver sevī inovatīvas vietējās partnerības, digitālo rīku, piemēram, mākslīgā intelekta, izmantošanu, mobilitātes pabalstus mācību atbalstam un mērķorientētu atbalstu neaizsargātām grupām.

Delegāti uzsvēra, cik svarīgi ir sniegt vēl mērķorientētāku un personalizētāku atbalstu jauniešiem, kā arī to, cik svarīga ir sistemātiskāka stratēģiskā plānošana un ietekmes novērtējumi, lai novērtētu Garantijas jauniešiem shēmu efektivitāti.
